3.10.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Asia: HE 185/2022 vp

# LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI JÄTEVEROLAIN MUUTTAMISESTA

Fortum Waste Solutions Oy (jatkossa Fortum) kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä.

**Lausunnon pääviestit:**

- Fortum kannattaa jäteveropohjan laajentamista ja pitää veropohjan laajentamisen tarkastelun jatkamista tärkeänä. Jäteveron ohjausvaikutusta tulisi arvioida askel nykytilaa pidemmälle, eikä kohdentaa veroa ainoastaan niihin jätenimikkeisiin, joilla on tällä hetkellä todettua hyötykäyttöä.
- Jäteveron uudistuksessa tulisi huomioida paremmin jätelainsäädännössä tarkoitetun etusijajärjestyksen noudattaminen. Veron soveltamisalan ulkopuolelle jäävien jätelajien osalta verottomuus saattaa ohjata kaatopaikkasijoittamiseen eli loppukäsittelyyn, joka on etusijajärjestyksen viimesijainen käsittelytapa.
- Fortum esittää, että vaaralliset jätteet tulisi lähtökohtaisesti sisällyttää jäteverolain soveltamisalaan. Sellaiset vaaralliset jätteet, joilla voidaan katsoa olevan todettua hyötykäyttöä jäteveron ohjausvaikutuksesta johtuen, tulee ottaa lain soveltamisalan piiriin.

## Yleistä

**Fortum kannattaa jäteveropohjan laajentamista.** Hallituksen esityksessä jäteveron piiriin tuotaisiin uusina jätelajeina kuitenkin ainoastaan viherlipeäsakka sekä rakentamisessa ja purkamisessa syntyvä kipsijäte. Kokonaisuuden kannalta uudistus onkin marginaalinen.

**Jäteveron ohjausvaikutusta tulisi tarkastella askel nykytilaa pidemmälle**, eikä kohdentaa veroa ainoastaan niihin jätenimikkeisiin, joilla on tällä hetkellä todettua hyötykäyttöä. Jäteverolain yhtenä tavoitteena nimittäin on kannustaa jätteen hyödyntämistä edistäviin investointeihin ja toimintatapoihin. Kaatopaikkasijoittamisesta maksettava vero antaisi suoran taloudellisen kannusteen välttää vero ohjaamalla jäte hyödynnettäväksi tai kierrätettäväksi, ja samalla kierrätystoimialalla toimiville yrityksille kehittää ja investoida tällaisiin ratkaisuihin.

Nykyistä laajempi veropohja toisi liiketoiminnallista kiinnostavuutta uusien kierrätysmenetelmien kehittämiseen sekä kiertotalousinvestointeihin ja vähentäisi jätteen kaatopaikalle sijoittamista. Samalla se ohjaisi jätteen synnyn ehkäisyyn. Tätä kehitystä olisi mahdollista edistää jäteveropohjaa laajentamalla.

**Jäteveron uudistuksessa tulisi lisäksi paremmin huomioida jätelainsäädännössä tarkoitetun etusijajärjestyksen noudattaminen.** Jäteverolaki ohjaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattujen jätteiden osalta liiaksi kaatopaikkasijoittamiseen eli loppukäsittelyyn, eli etusijajärjestyksen viimesijaiseen käsittelyyn. Jäteveron ulkopuolelle jäävien jätelajien osalta ohjausvaikutus saattaa muodostua etusijajärjestyksen kannalta käänteiseksi ja jätesääntelyn hengen vastaiseksi.

Kuluvalla hallituskaudella on ympäristöministeriön toimeksiannosta laadittu useita selvityksiä jäteveron kehittämisessä. Osassa niistä on suositettu ympäristöpoliittisesti nyt käsiteltävää hallituksen esitystä huomattavasti kunnianhimoisempaa verouudistusta. **Fortumin näkemyksen mukaan jäteveron veropohjan laajentamisen tarkastelun jatkaminen on tärkeää.** Veropohjan laajentaminen kaikkiin hyötykäyttökelpoisiin jätteisiin toteuttaisi jätteiden etusijajärjestystä ja vähentäisi neitseellisten luonnonvarojen käytön tarvetta kierrätysraaka-aineiden käytön myötä.

**Jäteveropohjan laajentaminen**

Jäteverolakia ei nykyisellään sovelleta mm. vaarallisiin jätteisiin. Soveltamisalan rajaukseen ei nyt olla esittämässä muutosta, mikä on lain vaikuttavuuden kannalta merkittävä puute. Jätteen tuottajalle ja käsittelijälle olisi jatkossakin halvin ratkaisu loppusijoittaminen kaatopaikalle jäteverolain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien jätteiden osalta. Näin kategorinen soveltamisalan rajaus ei edistä teollisen kiertotalouden kehittymistä.

Käytännön kokemukset mm. Ruotsista ovat osoittaneet, että vaarallisten ja vaarattomien (tavanomaisten) jätteiden yhtäläinen verokohtelu edistää vaarallisten jätteiden kiertotalousinvestointeja ja ohjaa niiden käsittelytoimia ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan.

**Fortum esittää, että vaaralliset jätteet tulisi lähtökohtaisesti sisällyttää jäteverolain soveltamisalaan.** Toisin sanoen maininta vaarallisten jätteiden verottomuudesta tulisi poistaa jäteverolain 1 §:stä. Jäteryhmien ja yksittäisten jätenimikkeiden verollisuus tai verottomuus tulisi yksilöidä jäteverolain liitteessä vaarallisten jätteiden osalta samaan tapaa kuin se tällä hetkellä tehty vaarattomille jätteille. **Sellaiset vaaralliset jätteet, joilla voidaan katsoa olevan todettua hyötykäyttöä jäteveron ohjausvaikutuksesta johtuen, tulee ottaa lain soveltamisalan piiriin.**

Uusien vaarallisten jätteiden tuominen veron piiriin edellyttää riittävää siirtymäaikaa, jotta sekä jätteen tuottajat että kierrätysteollisuus ehtivät valmistautua muutokseen. Siirtymällä voidaan taata se, ettei vero muodostu vain fiskaaliseksi rasitteeksi, vaan

kaatopaikkasijoittamiselle on vaihtoehtoinen käsittelytapa, kun riittävä käsittelykapasiteetti ehtii rakentua.

**Esimerkki hyötykäyttökelpoisten jätteiden kierrätyksen edistämisestä vero-ohjauksen keinoin: jätteenpolton lentotuhkat**

Käytännön esimerkkinä siitä, miten jäteverolla voitaisiin lisätä jätteiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä sekä vähentää kaatopaikkakäsittelyä voidaan mainita jätteenpoltossa syntyvät niin sanotut APC-jätteet (Air Pollution Control). Ne ovat sekoitus jätteenpoltossa muodostuvia lentotuhkia ja polttoprosessin kaasunkäsittelyssä syntyviä jätteitä. Suomen jätteenpolttolaitoksissa syntyy APC-jätteitä vuosittain noin 45 000 tonnia. APC-jätteiden kierrätys ja muu hyödyntäminen olisi teknisesti mahdollista, eli kriteeri todetusta hyötykäytöstä täyttyy, mikäli jäteverolla ohjattaisiin käsittelyä pois kaatopaikoilta.

APC-jätteet sisältävät korkeita pitoisuuksia raskasmetalleja ja ne onkin luokiteltu vaarallisiksi jätteiksi. Jätteenpoltosta syntyvät APC-jätteet on tyypillisesti sijoitettu vaarallisen jätteen kaatopaikalle. Vaarallisten jätteiden jäteverottomuus ohjaa ko. jätteiden kaatopaikkakäsittelyyn. Koska APC-jäte sisältää lisäksi mm. runsaasti helppoliukoisia suoloja, ei se ole kaatopaikkakelpoista ilman stabilointia, jolla voidaan estää suolojen liukeneminen maaperään. APC-jätteiden stabilointiin on käytetty yli 16 000 tonnia sementtiä vuosittain, mistä on syntynyt lähes 12 000 tonnia CO2-päästöjä.

APC-jätteiden hyötykäyttö edellyttäisi niiden ottamista jäteveron piiriin, jotta kaatopaikkakäsittelyn hintakilpailuetu poistuu. Käsittelyprosessissa tuhkasta on mahdollista poistaa sen sisältämät suolat, jotka on edelleen kierrätettävissä suolatuotteiksi (esim. maantiesuolaksi). Raskasmetallit ovat sitoutuneena tuhkaan josta ne ovat poistettavissa, talteen otettavissa ja hyödynnettävissä teollisuudessa, mikäli tuotekehitykseen ja teknologiaan investoiminen muodostuu kannattavaksi veron myötä.

Suolan- ja raskasmetallien poiston läpi käynyt tuhka ei ole enää vaarallista jätettä. Se soveltuisi mm. betoni- ja rakennusteollisuuden raaka-aineeksi tai maanrakennuskäyttöön korvaamaan neitseellisiä materiaaleja.

Jotta yllä kuvattu menettely olisi kokonaisuudessaan taloudellisesti kannattavaa, edellyttää se arviomme mukaan noin 70 €/t jäteveron tasoa jätteille, joita muodostuu jätteiden poltossa ja näiden jätteiden myöhemmässä käsittelyssä, kuten jätenimikkeet 19 03 04*, 19 01 07* ja 19 01 13*. Samalla voitaisiin merkittävästi vähentää jätteenkäsittelystä aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä nykytasoon verrattuna.

Lisätietoja; Janne Koivisto, Public Affairs Manager, janne.koivisto@fortum.com